

Njësia 5

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

1. Hyrje

Çfarë është e vërtetë për gjithë të mësuarit dhe mësimdhënien në kuadër të EQD/EDNJ? Si dhe pse duhet të vlerësohen nxënësit? A është vlerësimi i drejtë? A mbështet vlerësimi të mësuarit dhe procesin e të mësuarit? Në EQD/EDNJ këto pyetje duhet të trajtohen në detaje dhe për qëllime të ndryshme. Cilat kompetenca mund të vlerësohen? Cilat janë dijet thelbësore? A është më e rëndësishme të mësojmë përmendësh nenet e Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut apo për ndërtimin e sistemit të drejtësisë në vend? Ne nuk mund japim ende një përgjigje përfundimtare për këto çështje që janë objekt edhe i një diskutimi ndërkombëtar.

Çdo lloj të mësuarit duhet të vlerësohet në bazë të suksesit të vet dhe ne do të dëshironim ta diskutonim këtë aspekt me kujdes. Një nga zgjidhjet për këtë pyetje është se cilën formë të vlerësimit do të zgjedhim! Nëse mësuesit dhe nxënësit e bëjnë vlerësimin e arritjeve gjatë dhe jo pas përfundimit të procesit të të mësuarit (vlerësimi formues), vlerësimi do të funksionojë si një lehtësues i të nxënësve dhe do të çojë në arritje më të mira. Ne duam të kontribuojmë për një kuptim më të gjerë të të mësuarit, duke paraqitur qasje të ndryshme dhe jo paragjykuese. Nuk është çështja nëse do të kemi vlerësim ose jo, por se cila do të jetë forma e vlerësimit në secilin moment të kohës dhe se cilat janë objektivat specifike të këtij vlerësimi. Prandaj, ne drejtojmë pyetje të tilla si ato për zgjedhjen e duhur të metodës së të nxënësve: nuk është e rëndësishme çështja e metodës së drejtë, por cila do të përdoret dhe kur.

EQD/EDNJ, siç e kemi përmendur shpesh herë, nuk ka të bëjë thjesht vetëm me një lëndë. Ato janë shumë më tepër. Ato janë koncepte, që në bashkëveprim, përcaktojnë atmosferën e mësimdhënies dhe të mësuarit. Kur vlerësojmë arritjet e nxënësve në EQD/EDNJ ne nuk kufizohemi vetëm në njohuritë e fituara, kompetencat e trajnuara dhe dijen brenda një pjese të lëndës që po testohet. Vlerësimi përfshin edhe veçori dinamike të tilla, si: qëndrimet, njohuritë, aftësitë ndërkurrikulare, si fleksibiliteti, komunikimi, aftësitë e ndërveprimit, argumentimit etj. Për këtë arsye, vlerësimi zhvillohet në dimensione të ndryshme. Kjo është e vlefshme për të gjitha lëndët. Ka edhe elemente të caktuara të EQD/EDNJ të cilat në nuk jemi në gjendje ose nuk dëshirojmë t'i vlerësojmë, si vlerat dhe qëndrimet, pavarësisht se ato mund t'i gjykojmë si pjesë të kompetencave që dëshirojmë t'i kalojmë te nxënësit.

2. Detyrat dhe çështjet kryesore për vlerësimin e nxënësve, mësuesve dhe shkollave

2.1 Detyra

Në procesin e planifikimit të mësimave dhe të njësive mësimore, një aspekt që meriton vëmendje është problemi se si të kontrolloni dhe të siguroni përparimin e nxënësve në mësim, si të identifikoni përparimin që kanë bërë dhe si të vlerësohen rezultatet e të mësuarit të nxënësve dhe aktivitetet tuaja të mësimdhënies. Para se të zhvillohen mësimet, ju duhet të planifikoni si të krijoni ose vlerësoni dhe të përmirësoni ndikimin dhe cilësinë e mësimdhënies tuaj dhe se si të regjistroni, analizoni, përmirësoni dhe gjykoni punën dhe aktivitetin mësimor të nxënësve tuaj. Duke vepruar kështu, ju do të merrni parasysh se me çfarë masash dhe instrumentash do të jeni në gjendje të identifikoni dhe të vlerësoni shkallën e realizimit të objektivave mësimore nga klasa ose nga nxënës të veçantë dhe, nëse është e nevojshme, të përcaktoni edhe kriteret ku do të bazoni sistemin e vendosjes së notave.

Në këtë kapitull ju do të gjeni më shumë informacion për vlerësimin e nxënësve, të mësuesve dhe të shkollës në tërësi.

2.2 Çështjet kryesore

Procesi i të nxënësve të nxënësve:

- Si identifikohet dhe vlerësohet mësimi i suksesshëm?
- Si aplikohet vetëvlerësimi dhe vlerësimi nga të tjerët?
- Si mund të sigurohem unë se nxënësit i kanë arritur objektivat?
- A e kanë përjetuar nxënësit, rregullisht, suksesin gjatë procesit të të mësuarit?
- A janë ata të vetëdijshëm për përparimin që kanë bërë?
- A i ofron mësimdhënia ime shans të barabartë për sukses si djemve edhe vajzave?
- A e bëjnë nxënësit në mënyrë të vetëdijshme vëzhgimin, kontrollin dhe përmirësimin e të nxënësve dhe të sjelljes së tyre në punë?
- A ju ishte ofruar nxënësve ndonjë udhëzime për t'i ndihmuar gjatë të mësuarit?
- A mundet nxënësit të kontrollojnë dhe vlerësojnë vetë sjelljen dhe rezultatet e tyre të të nxënësve?
- A mundet nxënësit të identifikojnë sjelljen e të mësuarit të kolegëve përmes vlerësimit mes tyre?
- Në vetëvlerësimin e tyre, a i referohen nxënësit edhe objektivave, standardeve, kriterëve ose nevojat që kanë përcaktuar vetë?
- A e shoh unë përparimin e nxënësve si individë?
- Si i identifikoj unë problemet e mësimin të nxënësve si individë?
- Si i vëzhgoj unë ndërveprimet sociale në klasë?
- Si i mbaj unë të dhënat e vëzhgimeve dhe vlerësimeve për nxënësit si individë dhe për klasën në tërësi?

Procesi i të nxënësve të mësuesit:

- Si identifikohet dhe vlerësohet mësimi i suksesshëm?
- Në çfarë mënyre zbatohet vetë-vlerësimi dhe vlerësimi nga të tjerët?
- Si, kur dhe me kë mund reflektoj unë për mësimdhëniein time?
- Si i lejoj unë nxënësit e mi të marrin pjesë?
- Si e lidh unë suksesin ose dështimin e nxënësve të mi me mësimdhëniein time?
- Si e vëzhgoj unë përparimin tim në mësimdhënie, dhe si mund të mësoj unë si mësues?

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

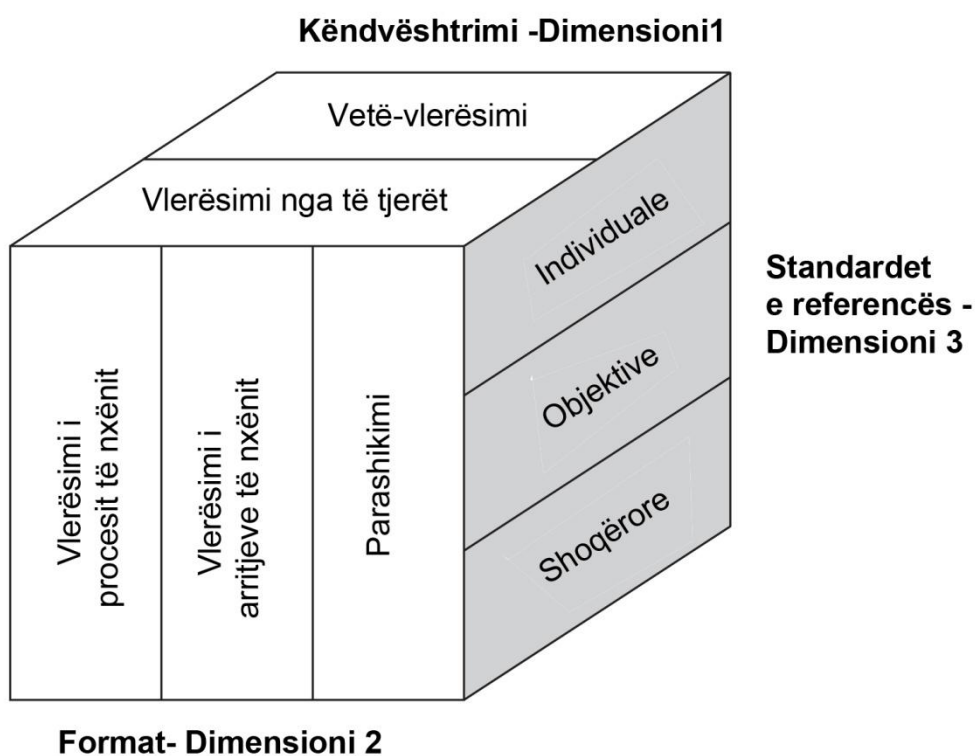
Fletë pune 1: Dimensione të ndryshme të vlerësimit

Dimensionet e ndryshme të vlerësimit të nxënësve përfshijnë tre nivele. Duke përdorur këtë model kubik, mund të shpjegohet ndërvarësia e tre dimensioneve.

Dimensioni 1 - këndvështrimi: nxënësit mund të vlerësojnë veten (vetëvlerësimi) ose ata mund të vlerësohen nga të tjerët (vlerësim nga të tjerët).

Dimensioni 2 - format: vlerësimi mund të ketë tre forma të ndryshme - vlerësimin e proceseve të të nxënësve, vlerësimin e arritjeve të të nxënësve dhe ai parashikues. Çdo formë ka avantazhet dhe disavantazhet e veta.

Dimensioni 3 - standardet si kriter: për vlerësimin një mësues mund të orientojë veten në një standard individual (nxënësi), në një standard objektiv (qëllimi të mësuarit) ose në një standard shoqëror (pozicioni i nxënësit në klasë). Kjo varet shumë nga standardi si kriter se çfarë ndikimi ka vlerësimi në të mësuarit e nxënësit në të ardhmen.

Para se të fillojmë të reflektojmë për dimensionet e ndryshme, ne duhet të pyesim veten se çfarë kompetencash po vlerësojmë. Në EQD/EDNJ kjo pyetje përgjigjet me tre kompetencat e diskutuara tashmë: kompetencën e analizave, kompetencën e arsyetimit politik dhe kompetencën e veprimit.

Në këtë drejtim, ne mund të ngremë pyetjet e mëposhtme, të cilat sillen rreth aspektit të përcaktimit të kriterëve dhe objektivë të qarta për matjen dhe vlerësimin:

- A është e domosdoshmja që po testohet në vlerësimin e performancës së nxënësve (informacion i ruajtur përfundimisht, fakte të rëndësishme të veçantë, dhe përveç njohurive e fakteve të thjeshta, "mjetet e mendimit dhe të veprimit", shkathësitë dhe aftësitë)?
- Në shënimet në punët e nxënësve, a janë shënimet e qarta me kriterë që nuk keqkuptohen?
- A përputhen standardet e arritjeve në test me ato të programit mësimor?
- A janë përcaktuar paraprakisht të gjitha kërkesat që duhet të plotësohen për të arritur një notë të caktuar (nivelet e arritjeve)?

- A mundëson testi që nxënësit të kuptojnë se cilat pjesë të objektivave të të mësuarit janë arritur nga ata?
- A janë zhvilluar lloje të ndryshme të testimit për nxënësit me kushte të ndryshme fillestare?
- A munden nxënësit të kryejnë teste individualisht kur kjo duket e përshtatshme (për shembull, a mund të zgjedhin ata kohën e saktë të provimit)?

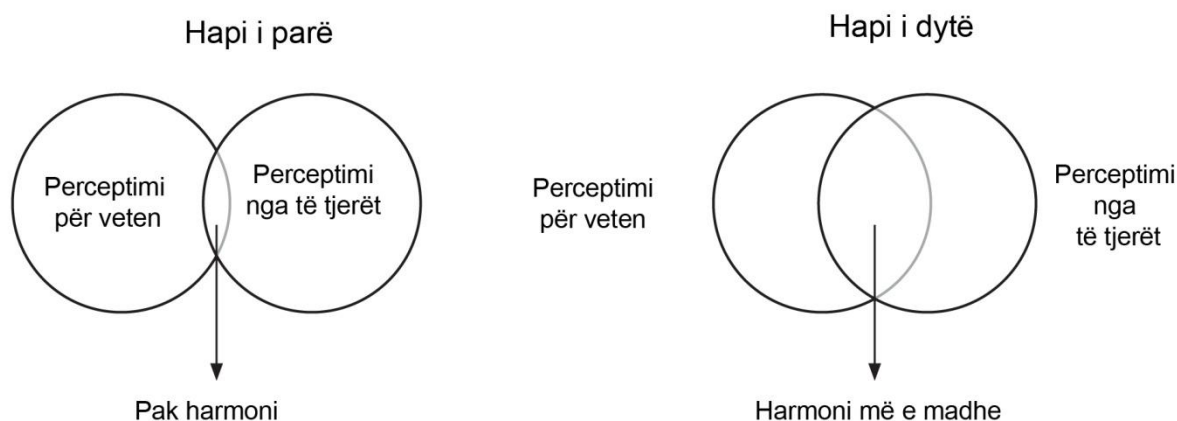
Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 2: Qëndrimet për vlerësimin

Vlerësimet e brendshme dhe të jashtme e ndihmojnë një person të krijojë një tablo të përgjithshme për pozicionin e tij në lidhje me të mësuarit dhe të planifikojë hapat për të ardhmen. Të dy llojet e vlerësimit ndihmojnë gjithashtu për përcaktimin e qëllimeve të reja. Të gjithë njerëzit janë mësuar me vlerësimin nga të tjerët. Duke u vlerësuar nga njerëzit e tjerë, personi merr informacion nga nxënësit, mësuesit ose prindërit.

Vetëvlerësimi përshkruan aftësinë për të vlerësuar veten dhe për të nxjerrë pasojat e saj. Ai është një instrument thelbësor për të mbështetur nxënësit në autonominë e tyre dhe në largimin nga varësia e asaj çfarë mendon mësuesi për ta. Nxënësit që janë në gjendje të vlerësojnë realisht veten zhvillojnë edhe një pamje më të mirë të saj dhe do të jenë më pak të rrezikuar nga ndjenja e pasigurisë. Ata do të jenë më pak të varur nga reagimet e lavdërimit dhe mund të interpretojnë reagimet e mësuesve në mënyrë më të përshtatshme për ta.

Vetëvlerësimi dhe vlerësimi nga të tjerët nuk duhet të jenë domosdoshmërisht në harmoni të plotë, por duhet të dëgjohen në takime të përbashkëta, të mendohen gjatë dhe të diskutohen. Një nxënës nuk e sheh veten automatikisht në të njëjtën mënyrë si mësuesi. Këndvështrimet e ndryshme duhet të parashtrihen dhe të diskutohen. Në këtë mënyrë, mund të korrigjohen pika të paqarta, këndvështrime të ngushta ose ide fikse. Nxënësit duhet të mësojnë hap pas hapi si të vlerësojnë kompetencat dhe aftësitë e tyre si edhe si të ofrojnë reagime për nxënësit e tjerë, si të pranojnë reagimet e tyre dhe si të diskutojnë për to. Nëpërmjet këtij trajtimi hap-pas-hapi, vetëvlerësimi dhe vlerësimi nga të tjerët bëhen më të harmonizuar.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 3: Qëndrimet dhe format e vlerësimit

Vlerësimi i proceseve të të mësuarit (formues)

Ky vlerësim i shërben përmirësimit, kontrollit dhe i verifikimit në procesin e të nxënësve nga ana e nxënësve ose të aktiviteteve të mësuesit dhe nxënësve për të arritur një objektiv të caktuar.

Vlerësimi i arritjeve të të nxënësve (përmbledhës)

Një vlerësim përfundimtar përmbledh njohurive dhe aftësive që ka fituar nxënësi në fund të një procesi të mësuarit. Qëllimi i tij kryesor është të informojë, për shembull, nxënësit ose prindërit në lidhje me nivelin e arritjeve të nxënësve.

Vlerësimi parashikues

Ky lloj vlerësimi synon zhvillimin e ardhshëm të nxënësve. Në faza të ndryshme gjatë karrierës shkollore të nxënësve, njerëzit e përfshirë në procesin e arsimimit të tyre (nxënësit, mësuesit, prindërit, në disa raste psikologët dhe autoritetet e shkollave) rekomandojnë si një nxënësi duhet të vazhdojë karrierën e tij.

Vlerësimi i proceseve të të mësuarit

Qëllimi kryesor në vlerësimin e proceseve të të mësuarit (ose vlerësimi formues) është të mbështesë nxënësit individualisht. Kështu, përmirësohet efikasiteti i mësimdhënies. Në vend që të luftohet me simptomat, shqyrtohen arsyet e fshehta të vështirësive të të mësuarit dhe trajtohen ato (këto arsye mund të jenë të karakterit njohës ose emocional). Gabimet nuk analizohen por korrigjohen. Në këtë mënyrë, idetë dhe mentaliteti i një nxënësi mund të kuptohet dhe mbështetet në një mënyrë të qëllimshme e të orientuar. Vështirësitë duhet të diskutohen së bashku me nxënësin dhe mund të trajtohen duke përdorur masa ose detyra të veçanta mbështetëse. Duke analizuar burimin e gabimeve, nxënësit nuk duhet të përshtaten sipërfaqësisht, as të ndihen në mëshirë të vështirësive të tyre. Në vend të saj, ata mësojnë se si të zhvillojnë strategji individuale për t'u përballur me problemet e tyre.

Nga ky këndvështrim, i mësuar i suksesshëm do të thotë një drejtim të vazhdueshëm i procesit të të mësuarit dhe i veprimit ndaj gabimeve nga të dy palët – si nga mësuesi edhe nga nxënësi - dhe jo thjesht kërkim për metodat më të mira.

Mundësitë e vlerësimit të proceseve të të mësuarit:

- vëzhgimet;
- teste të vogla të përditshme;
- testet pas një faze të gjatë pune.

Testet që vlerësojnë proceset e të mësuarit veprojnë si një tregues për procesin e mësimdhënies dhe të mësuarit. Ato i mundësojnë nxënësit dhe mësuesit të kontrollojnë nivelin e arritjeve. Mangësitë dhe pasiguritë mund të mbushen e plotësohen me detyra shtesë.

Mundësitë e testimit:

- vëzhgimi i nxënësve, ndërsa ata zgjidhin një detyrë;
- shikim dhe analizim i kujdesshëm i detyrave të përfunduara;
- biseda individuale rreth detyrave të përfunduara;
- drejtimi i pyetjeve rreth mënyrës së zgjidhjes së problemit;
- teste të shkurtra.

Përveç vëzhgimeve dhe bashkëbisedimeve për mënyrën e punës në detyra dhe rreth burimeve të gabimeve lindin edhe synime individuale që nxënësit i vënë vetes. Këto synime mund të vendosen nga mësuesi ose në bashkëpunim me të.

Pasoja që shoqëron këtë lloj vlerësimi është zhvendosja drejt:

- mësimit të orientuar drejt një qëllimi, në vend të të mësuarit e thjeshtë sipas përmbajtjes;
- mësimit të individualizuar në vend të mësimit ku të gjithë punojnë për të njëjtën detyrë.

Vlerësimi i arritjeve të të nxënësve

E thënë shkurt, vlerësimi i arritjeve të të mësuarit (ose vlerësimit përmbledhës) ofron një vlerësim të arritjeve të nxënësve. Ai përmbledh të gjitha njohuritë dhe kompetencat e fituara. Ai vepron si një instrument reagimesh për prindërit, nxënësit dhe mësuesit. Ajo mund të jetë baza e një mbështetje të orientuar drejt një qëllimi.

Këto lloje vlerësimi përdoren pas zhvillimit për një kohë të gjatë të njësive mësimore përmes vëzhgimeve dhe testeve. Ato informojnë përmes trajtimeve të ndryshme për shkollën në të cilën nxënësit kanë realizuar objektivat e ndryshëm. Shembuj të vlerësimit të arritjeve të të mësuarit janë të gjitha llojet e testeve, të cilat kontrollojnë njohuritë e akumuluar të nxënësve ose kompetencat në një pjesë të caktuar të lëndës për një periudhë të caktuar kohore (për shembull, kuice për demokracinë, teste matematike, teste fjalori, teste studimesh sociale). Vlerësimi i arritjeve të të mësuarit përdoret në shkollë, në të gjitha lëndët. Edhe pse ata janë të nevojshëm për notat e nxënësve dhe i japin mësuesit informacione të veçanta në lidhje me ecurinë e përgjithshme të nxënësve, ata bartin edhe probleme të ndryshme.

Si mjet informativ përdoren notat. Në lidhje me notat ka disa probleme ende të pazgjidhura:

- Mësues të ndryshëm e vlerësojnë të njëjtin arritje në mënyra të ndryshme. Vlerësimi nuk është objektiv. Në këtë këndvështrim, nuk ka ka rëndësi lënda në të cilën vlerësohet nxënësi. Një test matematike do të vlerësohej po aq ndryshe nga mësues të ndryshëm sa edhe një tregim me shkrim. Kështu, vlerësimi ndikohet fuqimisht nga mësuesi që i vlerëson. Kjo mund të jetë një çështje besimi për një nxënës dhe karrierën e tij individuale në shkollën e ardhme, në cilën klasë dhe me cilin mësues ai ose ajo e kalon kohën në shkollë. *Mund të thuhet se objektiviteti i vlerësimit nuk është i plotësuar si kriter.*
- Një mësues ka prirje të vlerësojë të njëjtën punë të një nxënësi në mënyra të ndryshme, në kohë të ndryshme. Vlerësimi nuk është i besueshëm. Pa marrë parasysh se cila lëndë është objekt i vlerësimit, një mësues do të vlerësojë në mënyra të ndryshme në kohë ndryshme. *Mund të thuhet se kriteri i besueshmërisë nuk është përmbushur.*
- Nuk është e përcaktuar qartë se çfarë është e shprehur përmes një note (aftësitë, kompetencat, njohuritë, qëndrimet?). Kur mësuesit përdorin notat në vlerësimin e arritjeve të tyre ata integrojnë aspekte të ndryshme në notën e dhënë, të tilla, si: arritjet efektive në semestrin e kaluar, aftësinë e vlerësuar të arritjeve, përparimin në të mësuar ose përkeqësimin në krahasim me mesataren e motivimin e klasës, si dhe aspekte disiplinore. Është shumë e vështirë për nxënësin të zbulojë se çfarë nënkupton nota e marrë. Zakonisht, nxënësit nuk dinë për strategjitë e ndryshme të vlerësimit të mësuesve të tyre. Përmbajtja mund të jetë shumë dimensionale dhe hapësira për interpretim mund të jetë e madhe. Duke pasur parasysh funksionet e ndryshme të notave në shoqërinë tonë të tilla, si: kualifikimi, përzgjedhja dhe shpërndarja, interpretimi i notave bëhet edhe më i ndërlikuar. *Mund të thuhet se kriteri i vlerësimit nuk është përmbushur.* Për shumicën e funksioneve të mësipërme, notat sipas një vlerësimi të arritjeve të të nxënësve nuk janë tregues të dobishëm për shkollën e ardhshme ose suksesin në studimet profesionale.
- Praktika e zakonshme e notave sipas një vlerësimi të arritjeve të të nxënësve ka pasoja të rëndësishme e të pa dëshiruara: dhënia e notave brenda një klasë, sipas një shpërndarje normale, të çon edhe më shumë drejt përvojave të dështimit për shkollë me nxënës më të dobët nga ana akademike. Për shkak të vendeve të pakta, pas një shpërndarjeje normale, vendet e mira dhe shumë të mira janë të rezervuara për të njëjtët nxënës; të njëjtët nxënës do të mbeten gjithmonë në anën tjetër të vijës. Edhe në qoftë se përmirësojnë arritjet e tyre akademike ata përsëri do të vazhdojnë të mbeten po prapa liste. Prandaj, duke i renditur nxënësit sipas nivelit të arritjeve të tyre, të vlerësuar në kuadër të klasës, do të çojë vetëm në demotivim dhe humbje të interesit, sepse situata mbetet e pandryshueshme, veçanërisht për ata më të dobët.

- Notat nuk janë të zbatueshme në situata ose për dukuri të caktuara: mund të jetë e thjeshtë në lëndë si matematika për të arritur në një përgjigje të saktë ose të gabuar, por kjo bëhet e vështirë në lëndët e artit ose në ndonjë fushë tjetër krijuese të të mësuarit si dhe ato të gjuhës. Kjo është për shkak të mungesës ose të paqartësisë së kriterëve për vlerësim dhe për shkak të faktit se lëndë të ndryshme kërkojnë aftësi ose kompetenca të ndryshme. Në EQD/EDNJ diskutimi i formave të ndryshme të zgjidhjes së një problemi mund të çojë në ide shumë krijuese ose inovative, ndërsa në lëndët e tjera vetëm një përgjigje mund të merret si e saktë. Pra, ekziston rreziku që notat dhe dëshira për të qenë në gjendje për të vendosur nota për gjithçka për të vlerësuar të nxënëit me metodën e arritjeve, mund të çojë në uniformitet. Një kërkim krijues për mënyra të reja për zgjidhjen e kësaj detyre nuk mund të bëhet.
- Notat për aritmetikën matematikisht janë të pavlefshme: në mënyrë ideale, notat nuk mund të jetë më shumë se vlerësime të përafërta për një numër të përafërt nxënësish brenda klasës. Në këtë drejtim, madje edhe metoda shumë të sakta matematikore nuk mund të shërbejnë si një mjet për përmirësimin e kësaj situatë. Llogaritja e mesatares së një note, duke shtuar nota të ndryshme dhe duke e pjesëtuar përsëri me numrin e notave të dhëna, në mënyrë sipërfaqësore mund të shërbejë vetëm si një burim shtesë i sigurisë në vlerësim. Ajo mund të varet gjithashtu edhe nga koha kur është vënë ajo notë. Një nxënës i cili e fillon semestrin me një notë mjaft të ulët dhe përmirësohet gjatë kohës duhet të vlerësohet ndryshe nga një nxënës tjetër, notat e të cilit përkeqësohen gjatë semestrit. Edhe pse mesatarja e përllogaritur mund të jetë e njëjtë, statusi i arritjeve dhe progresit të të mësuarit të këtyre dy nxënësve nuk janë të barabartë.

Pas problemeve të lartpërmendura, vlerësimi i arritjeve të të mësuarit nuk duhet të jetë e vetmja mënyrë për grumbullimin e informacionit në lidhje me arritjet e nxënësve në EQD/EDNJ. Edhe kompetencat dhe aftësitë e fituara nga nxënësit duhet të maten duke zbatuar metodat e vlerësimit formues.

Vlerësimi parashikues

Vlerësimi parashikues vepron si një mjet për vlerësimin dhe parashikimin e karrierës së ardhshme. Vlerësimi parashikues kombinon aspektet themelore të marra nga një vlerësim i proceseve dhe i arritjeve të të mësuarit dhe përpiket të formulojë një diagnozë për të ardhmen e nxënësit. Kjo të çon në pyetje të tilla si: a mundemi ne të mbështesim zhvillimin individual dhe proceset pozitive të të mësuarit? Vlerësimi parashikues bëhet shumë i rëndësishëm në faza të ndryshme të jetës akademike të nxënësit:

- regjistrimi në shkollë;
- përsëritja e një viti;
- ndryshimi i klasës/shkollës;
- transferimi në lloje shkollash të ndryshme (për shembull, në një shkollë të arsimit special);
- transferimi në një nivel më të lartë shkollimi.

Në këtë aspekt, gjatë dekadave të fundit, diskutimet kanë vazhduar për çështje të tilla si a mundet të përshkruhet vlerësimi parashikues si një formë e vlerësimit apo është mirë të vlerësohet si një ndër funksionet e tij.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave**Fletë pune 4: Standardet për vlerësimin**

Ekzistojnë tre standarde të ndryshme themelore si kritere për vlerësimin dhe vënien e notave për arritjet e nxënësve:

1. Kriteri individual: arritjet aktuale të nxënësit krahasohen me punën e tij të mëparshme.
2. Kriteri objektiv: arritjet e nxënësit krahasohen me objektivat e përcaktuara.
3. Kriteri social: arritjet e nxënësit krahasohen me atë të nxënësve brenda të njëjtës klasë ose të njëjtit grup moshe.

Tipi i kriterit	Kriteri individual	Kriteri objektiv	Kriteri social
Referenca	Përparimi i të mësuarit	Objektivat e të mësuarit	Kurba normale e shpërndarjes, e mesmja aritmetike, deviacioni
Informacioni	Sa është mësuar ndërmjet kohës 1 dhe kohës 2?	Deri në ç'shikallë është përballur nxënësi me objektivat e të nxënësve?	Sa i madh është deviacioni i përparimit individual nga ai mesatar?
Tipi i vlerësimit	Testet, vlerësimet me gojë, raporti i përparimit të nxënësve, forma e vëzhgimit të strukturuar	Testet me synime të orientuara, raport i përparimit të nxënësve, forma e vëzhgimit të strukturuar	Teste që përfshijnë një orientim me nota për mesataren e klasës
Pasojat pedagogjike	Shumë të larta	Shumë të larta	Shpesh përdoret për përzgjedhje; nuk është i rëndësishëm për orientimin drejt mbështetjes për nxënësve

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave**Fletë pune 5: Vlerësimi i nxënësve – ndikimi i vlerësimit në qëndrimin ndaj vetes**

Vlerësimi në shkollë është një fushë e gjerë. Ai jo vetëm që ka ndikim në gjërat e qarta e të vëzhgueshme, si: kualifikimet e nxënësve, pozicionimi i tyre në shoqëri për shkak të notave dhe në karrierën e tyre akademike. Vlerësimi në shkollë ka ndikim edhe në aspekte të tjera që lidhen me individin të tilla, si: imazhi për veten, vetëvlerësimi dhe koncepti i përgjithshëm që dikush ka për kompetencat dhe aftësitë e veta. Roli i shkollës në vetvlerësimin e kompetencave është rritur. Ndikimi i saj i drejtpërdrejtë varet nga mënyra e vlerësimit që është zgjedhur dhe që kryhet në shkollë.

Kriteri social

Për shkak të kontekstit shoqëror në të cilin zhvillohet të mësuarit në shkollë, përdorimi i kriterit social si masë, mund të japë informacion thelbësor rreth kompetencave, përmes krahasimit të nxënësve me njëri-tjetrin. Në të njëjtën kohë, vlerësimet rreth kompetencave në këndvështrimin social të krahasimit ndikon fuqishëm në krijimin e imazhit për veten dhe vetëvlerësimin e nxënësve.

Kriteri individual

Përdorimi i kriterit individual për vlerësimin nënkupton krahasimin e dallimeve ndërmjet individëve. Cili është dallimi mes arritjeve të nxënësve në EQD/EDNJ, përmes krahasimit të krahasuar me muajin e kaluar? Këtu kemi përdorur një krahasim të përkohshëm. Nxënësit e rinj priren veçanërisht të përdorin këtë kriter si instrument vlerësimi. Shuma e "vlerës së shtuar" regjistrohet për një sasi të caktuar të kohës. Kjo krijon mundësinë t'u ofrohen nxënësve informacione në lidhje me gamën e arritjeve të tyre, si dhe priren në ulje ose në ngritje të saj. Arritjet nuk krahasohen me arritjet e nxënësve të tjerë. Kriteri i krahasimit është përparimi i arritur. Kjo mënyrë e vlerësimit korrespondon gjithashtu me proceset e të nxënësve informal që ndodhin jashtë shkollës, ku nxënësit vlerësojnë kompetencat e tyre në mënyrë autonome.

Kriteri objektiv

Arritjet akademike krahasohen me objektivin e të mësuarit. Një përparim i arritur në mënyrë individuale në të mësuarit krahasohet me një objektiv realisht të arritshëm. Kjo mënyrë vlerësimit është një normë bazuar në objektiva dhe informon për qasjen ndaj një synimi të përcaktuar si arritja e përsosur. Krahasimi i arritjeve të nxënësve me përparimin e të mësuarit të nxënësve të tjerë nuk është me rëndësi. Testet e bazuar për kritere janë të orientuara drejt qëllimeve të mirë përcaktuara. Ato matin arritjen me referencë ndaj një karakteristike të caktuar të vendosur nga mësuesi. Kjo gjithashtu do të thotë se mësuesi duhet të ndërtojë dhe të paraqesë objektivat që nxënësit duhet të arrijnë në rezultatet e tyre. Kështu, arritjet e nxënësve nuk do të krahasohen me ato të nxënësve të tjerë. Sipas studimeve të ndryshme në këtë fushë, proceset shoqërore të krahasimeve mes nxënësve fillojnë vetëm kur nuk ka asnjë kriter objektiv të përdorur në vlerësim.

Cilat janë rezultatet e këtij diskutimi? Nëse një mësues dëshiron të forcojë imazhin e vetes dhe vetvlerësimin e nxënësve të vet, duhet që vlerësimi të ndjekë kritere me një objektiv të caktuar. Synimet e përcaktuara nga mësuesi duhet të jenë të qarta dhe duhet t'i komunikohen nxënësve.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 6: Listë kontrolli: "Si i vlerësoj unë nxënësit e mi?"

Kur vlerësojnë nxënësit, mësuesit duhet të kenë parasysh parimet të tilla të rëndësishme si:

- Vlerësimi duhet të jetë një mjet mbështetje: të ndihmojë për përcaktimin e pozicionit individual, të nxjerrë pika për punën e mëtejshme, të forcojë konceptin ndaj vetes dhe vetë imazhin e nxënësve.
- Vlerësimi duhet të ndihmojë nxënësit të vlerësojnë veten e tyre dhe t'ua garantojë atyre këtë mundësi.
- Vlerësimi duhet të jetë transparent: nxënësit duhet të dinë bazat e vlerësimit, kriteret e vlerësimit, si dhe normat e përdorura.
- Vlerësimi duhet të jetë i përshtatshëm me përmbajtjen dhe qëllimet. Njohuritë duhet të vlerësohen ndryshe nga aftësitë.
- Mësuesit duhet të kenë parasysh funksionin e përzgjedhjes që ata përmbushin kur vendosin notat. Në vend të vetëm vlerësimit përmbledhës, bisedat dhe raportet duhet të shndërrohen në metodat dhe mjetet e ardhshme të vlerësimit. Vetëm duke vepruar kështu ne mund të përmirësojmë transparencën brenda sistemit shkollor.
- Testet duhet të jenë të ndërtuara në atë mënyrë që të testojnë qasjen kundrejt qëllimeve të caktuara. (Testet ofrojnë gjithashtu informacion në lidhje me cilësinë e mësimdhënies që është përdorur për arritjen e këtyre objektivave: rezultatet e testimit, japin jo vetëm informacion në lidhje me arritjen e nxënësve, por edhe për cilësinë e mësimdhënies nga mësuesit.)

Pyetje për vetëvlerësim

- Procesi i të mësuarit të nxënësve:
- Si mund të sigurohem unë se nxënësit i kanë arritur objektivat?
- A kanë përjetuar nxënësit rregullisht suksesin e të mësuarit?
- A janë ata të vetëdijshëm për përparimin që kanë bërë?
- A u ofron mësimi im shanse të barabarta për sukses si djemve edhe vajzave?
- A e kryejnë nxënësit me vetëdije vëzhgimin, kontrollin dhe përmirësimin e të nxënësit të tyre dhe sjelljen e punës?
- A u është ofruar nxënësve ndonjë udhëzim për t'i ndihmuar ata në të mësuar?
- A mundën nxënësit të kontrollojnë dhe vlerësojnë vetë sjelljen dhe rezultatet e tyre të të mësuarit?
- A u referohen nxënësit, në vetëvlerësimin e tyre edhe objektivave, standardeve, kriterëve ose nevojave të tyre?
- A jam unë i ndërgjegjshëm për përparimin individual të nxënësve?
- Si mund të identifikoj problemet e mësimit të nxënësve si individë?
- Si mund të vëzhgoj ndërveprimin social në klasë?
- Si mund të mbaj një regjistër të vëzhgimeve dhe vlerësimeve për çdo nxënësit dhe për klasën në tërësi?

Disa pyetje në lidhje me procesin e të mësuarit të mësuesit:

- Si, kur dhe me kë diskutoj unë rreth mësimdhënies sime?
- Si mund t'i lejoj nxënësit e mi të marrin pjesë?
- Si mund ta lidh unë suksesin ose dështimin e nxënësve të mi me mësimdhënien time?
- Si mund të dalloj unë përparimin tim në mësimdhënie dhe si mund të mësoj unë si mësues?

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 7: Vlerësimi i mësuesve

Marrja e informacioneve në lidhje me arritjen e nxënësve është një nga parimet qendrore të shkollës³⁴. Marrja e informacioneve në lidhje me cilësinë e mësimdhënies është pjesë e trajnimeve profesionale. Në të njëjtën mënyrë, sikundër ne vlerësojmë procesin e të mësuarit dhe fitimin e kompetencave, aftësive dhe njohurive të nxënësve tanë, është po me aq me rëndësi që t'i bëjmë mësuesit të vlerësojnë mësimdhënien e tyre në EQD/EDNJ.

Pa një bazë solide të të kuptuarit të situatës aktuale të mësimdhënies nuk do të jetë e mundur që të bëjmë ndonjë rekomandim për përmirësim në të ardhmen ose ndonjë hap në zhvillimin e mëtejshëm të aftësive, metodave dhe praktikave të mësuesve. Por, sa të mirë janë mësuesit në vlerësimin e mësimdhënies së tyre? Në fakt, shumica e mësuesve priren të nënvlerësojnë arritjen e ardhshme të nxënësve të tyre. Për më tepër, ata shpesh nuk janë në gjendje të ndryshojnë metodat dhe stilin e tyre të mësimdhënies në një drejtim tjetër, nëse lind nevoja. Situata bëhet edhe më interesante kur merren parasysh këndvështrime të ndryshme të vlerësimit: në krahasim me të gjitha grupet e tjera të vlerësimit shkollor (nxënësit, prindërit, administratorët e shkollave etj.) vlerësimi i mësimdhënies së vetë mësuesve ndryshon në masë të madhe nga të gjitha formulimet e opinioneve të tjera³⁵. A duhet që t'i forcojmë mësuesit në besimet e tyre? A duhet që ata të fitojnë ndonjë kompetencë të re për të bërë një hap prapa dhe të vlerësojnë mësimdhënien e tyre në mënyrë kritike, por edhe realisht?

34. Helmke A. (2003), "Unterrichtsevaluation: Verfahren und Instrumente", *Schulmanagement*, 1, 8-11.

35. Clausen M. and Schnabel K. U. (2002), "Konstrukte der Unterrichtsqualität im Expertenurteil", *Unterrichtswissenschaft*, 30 (3), 246-60.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave**Fletë pune 8: Vetëvlerësimi i mësuesve**

Për praktikën e përditshme të shkollës, vetëvlerësimi i mësimdhënies është metoda më pragmatike dhe më e lehtë e vlerësimit. Zakonisht, këto lloj vlerësimesh kryhen automatikisht ndërmjet mësuesve, megjithëse jo në mënyrë sistematike. Në shumicën e rasteve, mësuesit reflektojnë për mësimdhënien e tyre sa herë që mendojnë se është e nevojshme ose sipas intuitës, kryesisht në rastet kur ata nuk janë të kënaqur me rezultatet. Për të lehtësuar këto procese reflektimi mund të ndihmojnë pyetjet e mëposhtme:

- Si e kam nxitur unë procesin e të mësuarit?
- Si mund të mbaj lart interesin e nxënësve për përmbajtjen e lëndës?
- A janë drejtuar nxënësit drejt problemeve dhe detyrave kryesore?
- A është i dukshëm thelbi i problemit në mësimin e dhënë?
- Sa pyetje drejtova unë?
- Çfarë lloj pyetjesh drejtova unë?
- Çfarë lloj pyetjesh drejtuan nxënësit?
- A ishin pyetjet të lidhura me problemet ose detyrat?
- Cili problem i shkaktoi pyetjet e bëra?
- A i kam dëgjuar sa duhet nxënësit e mi?
- A u respektuan rregullat e komunikimit të miratuara në klasë?
- Si u jam përgjigjur unë kontributeve të nxënësve?
- A po i përsëris kontributet e nxënësve fjalë për fjalë?
- A kam përdorur forma stereotipe të përforcimeve?
- A është nxitur bashkëveprimi ndërmjet nxënësve?
- Cila ishte përqindja e përafërt e kontributeve të mia?
- Cila ishte përqindja e përafërt e kontributeve të nxënësve?
- A ka pasur nxënës me përqindje jashtëzakonisht të lartë të kontributeve?
- Cila ishte pjesëmarrja e vajzave në krahasim me djemtë?
- Çfarë lloj kontributesh kanë ofruar të ashtuquajturit nxënës "të vështirë"?
- A jam përqendruar unë vetëm në disa nxënës?
- Si lindi situata e konfliktit?
- Cila ishte ecuria e konflikteve?
- Si u trajtua konflikti?
- A janë kuptuar nga nxënësit detyrat e dhëna?
- Si u integruan detyrat në proces?
- Çfarë lloj mjetesh mbështetjeje kam siguruar?
- Si u prezantuan rezultatet?
- Si ishin njohuritë, si janë regjistruar njohuritë ose gjetjet?
- Pyetje të tjera.

Kur përdoren lista kontrolli si kjo, duhet të theksohet se përdorimi i tyre ka kuptim vetëm nëse bëhet në bazë të njohurive solide, me baza shkencore dhe empirikisht të sigurta, rreth mësimdhënies dhe efekteve të saj. Në të gjitha rastet e tjera, përgjigjet e thjeshta për pyetjet do të çojnë në një akt të detyrueshëm dhe asgjë tjetër. Së dyti, shumica e listave të kontrollit të përdorura janë përzierjeje e aspekteve të ndryshme, por nuk paraqesin një tablo të plotë të të gjitha aspekteve që mund të lindin në një mësim të dhënë. Prandaj, kur përdoren listat e kontrollit është me rëndësi të veçantë që gjithmonë ato të lihen të paplotësuara ose të rezervohet një hapësirë për aspekte që nuk mund të parashihen paraprakisht.³⁶

36. Becker G. E. (1998), *Unterricht auswerten und beurteilen*, Beltz, Weinheim.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 9: Puna me ditaret, shënimet, dosjet³⁷

Reflektimi për mësimdhënie përmes përdorimit të ditarëve të shkollës, shënimeve ose portofoleve mund të jetë një metodë ideale për vetëvlerësimin dhe një bazë e mirë për të filluar diskutimet didaktike dhe pedagogjike.

Ditaret e shkollës

Zakonisht, një ditar ndërtohet në një mënyrë të tillë që lejon një lloj dialogu (me një koleg, mësues shkollë ose nga një shkollë tjetër etj). Në një ditar shkollë, mësuesi shkruan për përvojat e tij ose të saj, në një farë mënyrë si ditaret personale, duke shprehur edhe interpretimet personale dhe ndjenjat për një mësim ose sjellje të caktuar ose mënyrat e bashkëveprimit që ka ndërmarrë. Një ditar lë hapësirë për vërejtjet personale dhe është i hapur për vërejtjet e një personi tjetër. Akti i futjes në dialog me dikë tjetër dhe leximi i vërejtjeve, interpretimeve dhe mendimeve për diçka që dikush e ka menduar më parë, krijon një nivel të lartë të reflektimit rreth proceseve të mësimdhënies dhe të mësuarit dhe ofron hapësirë të mtejshme për diskutim. Për reflektimin për mësimet e EQD/EDNJ është e rekomandueshme që mësuesit e kolegët e shkollës të jenë të familjarizuar me EQD/EDNJ.

Shënimet

Një libër shënimesh është një përshkrim i një procesi pa ndonjë koment ose vërejtje personale. Në një bllok shënimesh paraqiten fakte të pastra të cilat mund të lexohet përsëri nga mësuesi dhe të mundën të krijojnë kështu një shkallë reflektimi. Nga ky këndvështrim, një bllok shënimesh mund të krahasohet me një ditar ose liber ditari shkollë pa elementet e interpretimit dialogut personal. Përdorimi i shënimeve bën sens kur mësuesi i kthehet atyre relativisht brenda një kohe të shkurtër. Meqenëse një bllok shënimesh nuk përfshin ndonjë lloj vërejtjeje ose interpretimi të bëhet paksa i vështirë për të rikujtuar element të veçantë të mësimin që kanë ndodhur para një kohe të gjatë.

Dosjet

Një dosje për mësuesin është një koleksion i materialeve që janë krijuar dhe vendosur së bashku nga mësuesi. Ato kanë për qëllim të tregojnë pikat e forta të mësimin në EQD/EDNJ, si dhe fusha e identifikuar për zhvillimin e mtejshëm. Një dosje është menduar të jetë një instrument që tregon kompetencat e një mësuesi në një fushë të caktuar. Në trajnimin modern të mësimdhënësve, portofolet e trajnimit janë bërë një instrument i përbashkët për kualifikim. Në një kuptim të dytë, një portofol është edhe një instrument reflektimi. Ai ofron hapësirë për kritika dhe për identifikimin dhe vlerësimin e ndikimit të mësimin, metodave, ndërveprimit me nxënësit etj. Elementet që mund të përfshihen në një dosje janë:

- biografi e shkurtër e mësuesit;
- përshkrim i klasës;
- mësimet e përzgjedhura (fletë pune, materialet e nxënësve);
- vlerësimet e produkteve të nxënësve;
- rezultatet e testimit (nëse ka ndonjë);
- deklaratë personale për filozofinë e mësuesit në mësimdhënien e EQD/EDNJ;
- produkte të tilla, si video ose fotografi nga mësimet të veçanta të EQD/EDNJ;
- mendime nga bashkëkolegë të cilët kanë vëzhguar mësimet në orët e EQD/EDNJ;
- dokumentacioni i projektit, nëse mësuesi ka kryer ndonjë në lidhje me EQD/EDNJ.

37. Metodave të sugjeruara në këtë fletë pune mund të përdoret edhe për nxënësit dhe janë instrumente të zakonshme të kulturës së mësimdhënies dhe të mësuarit në vende të ndryshme të Evropës.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave**Fletë pune 10: Mësimdhënia në bashkëpunim dhe vlerësimi i kolegëve**

Pa dyshim, planifikimi i mësimëve në bashkëpunim për orët e EQD/EDNJ, së bashku me një mësues tjetër koleg mund të jetë një instrument i dobishëm për informacion të ndërsjellë dhe koordinim, si dhe për zhvillimin e orës së mësimi duke përfshirë vlerësimin e efektivitetit të proceseve të tilla³⁸

Planifikimi i përbashkët mund të kufizohet vetëm në përgatitjen e thjeshtë të një mësimi (si është bërë në shumicën e vendeve) ose në mësimdhënien e përbashkët të mësimi (së bashku, përmes mësimdhënies në ekip). Masat fillestare të bashkëpunimit për planifikimin dhe mësimdhënien kanë ende një përparësi të vogël në institucionet e trajnimit të mësuesve në shumë vende evropiane. Kultura e lënies së deryve të hapura për njëri-tjetrin është një proces që kërkon kohë të gjatë për t'u zhvilluar.

Mbetet një fenomen interesant që një numër mësuesish janë në mëdyshje për të punuar ngushtësisht me një koleg tjetër.³⁹ A mos ndodh kështu, sepse mungojnë modelet e praktikës së mirë? A mos kjo ndodh për shkak se mësuesit kanë frikë se do të duhet të shpenzojnë edhe më shumë kohë në shkollë? Apo mësuesit kanë frikë nga mundësia e vlerësimit nga kolegët?

Si një formë e planifikimit të mësimdhënies në bashkëpunim, për të kursyer kohën e çmuar, shërbejnë grupet kolegjiale dhe uljet e përbashkëta për EQD/EDNJ. Sugjerimet e mëposhtme mund të shërbejnë si udhëzues:⁴⁰

Madhësia e grupit:	Tre mësuesit vizitojnë njëri-tjetrin dy herë çdo mes viti (secili pret dy vizita dhe kryen katër vizita - ata gjithmonë shkojnë në dyshe).
Organizimi:	Tre mësuesit planifikojnë vizitat së bashku sipas planifikimit aktual në mënyrë të decentralizuar.
Aktualiteti i lëndës:	Mësuesit ndjekin mësimet e njëri-tjetrit në EQD/EDNJ. Cilat janë temat e tyre kryesore (ose lëndën që kanë dhënë më parë) e cilat nuk janë aktuale.
Ngritja e grupit:	Bashkimi në grup mund të ndodhë për shkak të simpatisë. Kjo siguron një nivel minimal të besimit
Detyra e drejtuesit:	Roli i drejtorit është që të mbajë shënimet e numrit minimal të vizitave mes tyre. Drejtori nuk duhet të përfshihet në pyetjet rreth përmbajtjes së çështjeve të mësimdhënies
Fokusi tematik:	Pyetjet që mund të jenë pikat e fokusit të këtyre takimeve mes kolegëve mund të lindin nga interesa ose marrëdhënie të ndryshme: a) një mësues dëshiron të marrë reagime për një pyetje të caktuar, b) një metodë/aktivitet i ri që është vendosur ose prezantuar duhet të vlerësohet tani ose c) duhet të vlerësohen parimet pedagogjike (për shembull, të formuluar në programin ose në profilin e shkollës).

Ka disa arsye për të shtuar elementin e mendimeve të bashkëmoshatarëve, të vëzhgimit dhe analizave të orës së përbashkët të planifikimit të mësimdhënies. Vëzhgimi i kolegëve gjatë mësimdhënies së EQD/EDNJ do të jetë vlerë shtesë pozitive për të fituar më shumë njohuri për mësimdhënien e lëndës. Ajo shërben jo vetëm si një instrument diagnostifikues, por edhe si një instrument për përmirësimin e stileve dhe metodave të mësimdhënies.

38. Helmke A. (2003), "Unterrichtsevaluation: Verfahren und Instrumente", *Schulmanagement*, 1, 8-11.

39. Po aty.

40. Klippert H. (2000), *Pädagogische Schulentwicklung. Planungs- und Arbeitshilfen zur Förderung einer neuen Lernkultur*, Beltz, Weinheim.

Arsyet për këtë janë në vijim⁴¹

- Të mësuarit si të japësh mësim është më efikas në një orë reale, sesa në një reflektim të përbashkët ose në një situatë hipotetike.
- Kur shqyrtohet një orë mësimore, shumë prej detajeve që e përbëjnë atë nuk mund të shpjegohen lehtë si: rutinat e veprimit, gjuha trupore, mimika, sjelljet e komunikimit etj.
- Ndryshimi i këndvështrimit dhe vendosja e një distance të caktuar gjatë vëzhgimit të një orë mësimi na ndihmon të vlerësojmë edhe cilësinë e mësimdhënies sonë.
- Vëzhgimi i një ore mësimi na shkarkon nga ndërmarrja e veprimeve. Ai krijon mundësi për të identifikuar më shumë detaje dhe për të fituar më shumë hapësirë për reflektim.
- Ekziston mundësia që të merren një numër sugjerimesh për çdo mësim të vëzhguar, që vlejnë për mësimdhënien tënde. Ndryshimet e personaliteteve dhe të stileve të mësimdhënies mund të jenë një burim interesant për shtysa pozitive, të cilat një mësues nuk mund t'i marrë në hapat e para të punës së tij si mësues.
- Ndjekja e orëve dhe të gjithë elementëve të planifikimit dhe të reflektimit përfshijnë diskutimin e çështjeve didaktike dhe metodike dhe janë pjesë e zhvillimit të shkollës, e cila si pikë fillestare ka pikërisht nivelin e mësuesit.

41. Leuders T. (2001), *Qualität im Mathematikunterricht der Sekundarstufe I und II*, Cornelsen, Berlin.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 11: Vlerësimi i EQD/EDNJ në shkollë

Demokracia nuk është një mekanizëm automatik. Në njërin anë, demokracia është një arritje në historinë e demokracive të vjetra dhe, në anën tjetër, është rezultat i një procesi të gjatë e të qëndrueshëm i cili varet nga situata specifike në një vend. Qëndrimet demokratike nuk janë të dhënë nga natyra, por duhet të fitohen nga çdo individ me anë të përvojave në kontekstet shoqërore, në familje dhe në shkollë. Demokracia nuk mund të mësohet vetëm në mësimet e EQD/EDNJ. Demokracia duhet të shpалosë veten në strukturat e ndryshme joformale dhe formale të një shkolle. Prandaj, shkolla ka një rol kyç për një shoqëri të qëndrueshme demokratike. Për më tepër, "një shkollë e strukturuar dhe që funksionon në mënyrë demokratike jo vetëm promovon EQD/EDNJ dhe përgatit nxënësit e saj të zënë vendin e tyre në shoqëri si qytetarë të angazhuar demokratë: por ajo bëhet edhe një institucion më i lumtur, më krijues dhe më efektiv".⁴²

Shkollat mund të vlerësohen duke përdorur kritere të caktuara për identifikimin e cilësisë së mësimdhënies së EQD/EDNJ si edhe të shkallës së vlerave të jetuarit dhe ushtrimit të të drejtave të njeriut dhe demokracisë në shkollë. Kjo mund të bëhet duke përdorur praktikën e vetëvlerësimit.

Për vlerësimin e EQD/EDNJ në shkolla nevojiten tregues që pasqyrojnë fusha të ndryshme të shprehjes. Tri janë fushat kryesore:⁴³

1. kurrikula, mësimdhënia dhe të nxënit;
2. klima në shkollë dhe etika;
3. menaxhimi dhe zhvillimi.

Për më tepër, këta tregues e shpалosin EQD/EDNJ si një parim i politikës dhe të organizimit të shkollës dhe si një proces pedagogjik.

Në këtë vëllim ne sugjerojmë instrumentet dhe mjetet për vetëvlerësimin e një shkolle, që përfshijnë të gjithë pjesëmarrësit e saj e jo vetëm vlerësues të jashtëm. Vetëvlerësimi, në këtë kontekst, kërkon që vlerësimi të shihet si pikënisje e një procesi përmirësimi, jo si fundi i diçkaje që ka ndodhur.

Për një përshkrim më të hollësishëm të vlerësimit të një shkolle në drejtim të qeverisjes demokratike, ju lutem shihni fletët e punës nga 12 deri në 18.

42. Këshilli i Europës (2007), Qeverisja Demokratike e Shkollës, Strasbourg, fq. 6

43. Këshilli i Europës (2007), Qeverisja Demokratike e Shkollës, Strasbourg,

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave**Fletë pune 12: Treguesit e cilësisë së EQD/EDNJ në një shkollë**

Dokumenti i Këshillit të Evropës "Sigurimi i Cilësisë së Edukimit për Qytetari Demokratike në Shkollë" përfshin një grup treguesish të ndarë në nëntema dhe përshkrues, të cilët pasqyrojnë një cilësi të dëshiruar të EQD/EDNJ në një shkollë. Këto kritere mund të përdoren për gjykim dhe vlerësim. Zbatimi i tyre do të ofrojë një krahasim ndërmjet gjëndjes së një shkolle në lidhje me EQD/EDNJ dhe synimeve të dëshiruara.

Tabela më poshtë, pjesë e dokumentit të sipërpërmendur, mund të përdoret për vlerësimin e gjëndjes së EQD/EDNJ në një shkollë në bazë të treguesve të cilësisë.⁴⁴

Fushat	Treguesit e cilësisë	Nëntemat
Kurrikula, mësimdhënia dhe të nxënësve	Treguesi 1 A ka të dhëna për vendin e duhur të EQD/EDNJ në objektivat e shkollës, politikave dhe planit kurrikular?	<ul style="list-style-type: none"> Politikat e shkollës Planifikimi zhvillimit të shkollës në EQD/EDNJ EQD/EDNJ dhe kurrikula e shkollës Koordinimi i EQD/EDNJ
	Treguesi 2 A ka të dhëna të kuptimit të EQD/EDNJ nga nxënësit dhe mësuesit dhe të zbatimit të këtyre parimeve në praktikën e tyre të përditshme në shkollë dhe klasë?	<ul style="list-style-type: none"> Rezultatet e të nxënësve EQD/EDNJ Metodat dhe proceset e mësimdhënies dhe të nxënësve Monitorimi i EQD/EDNJ
	Treguesi 3 A janë planifikimi dhe praktikave të vlerësimit brenda shkollës në harmoni me EQD?	<ul style="list-style-type: none"> Transparenca Drejtësia Përmirësimi
Etika dhe klima në shkollë	Treguesi 4 A i reflekton si duhet etika e shkollës parimet e EQD/EDNJ?	<ul style="list-style-type: none"> Aplikimi i parimeve dhe vlerave të EQD/EDNJ në jetën e përditshme Lidhjet dhe modelet e autoritetit Mundësitë e pjesëmarrjes dhe vetshprehjes Procedurat për zgjidhjen e konflikteve dhe trajtimit të dhunës, ngacmimit dhe diskriminimit, përfshirë politikave të disiplinës
Menaxhimi dhe zhvillimi	Treguesi 5 A ka të dhëna të udhëheqjes efektive të shkollës bazuar në parimet e EQD/EDNJ?	<ul style="list-style-type: none"> Stili i udhëheqjes Vendim marrja Ndarja e përgjegjësisë, bashkëpunimi dhe puna në grup Përgjigjja
	Treguesi 6 A ka shkollë një plan të mirë zhvillimi që reflekton parimet e EDC/HRE?	<ul style="list-style-type: none"> Pjesëmarrja dhe përfshirja Zhvillimi profesional dhe organizues Menaxhimi i burimeve Vetë vlerësimi, monitorimi dhe llogaridhënia

(Këshilli i Europës, Qeverisja Demokratike e Shkollave, 2005, fq 58)

44. Kur u zhvillua ky instrument në vitin 2005, treguesit në tabelën e mësipërme u përshkruan si tregues të EQD. Shtesa EQD/EDNJ është bërë në këtë tabelë për këtë vëllim

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 13: Parime të përgjithshme për vlerësimin e EQD/EDNJ

"EQD/EDNJ është një koncept dinamik, gjithëpërfshirës dhe orientues për ecje përpara. Ai promovon idenë e shkollës si një bashkësi e të mësuarit dhe mësimdhënies për jetën në një demokraci, e cila shkon përtej çdo lënde shkollore të veçantë, mësimdhënies në klasë ose marrëdhënies tradicionale mësues-nxënës "(Këshilli i Evropës, Qeverisja Demokratike e Shkollave, 2005, fq. 80).

Vlerat, qëndrimet dhe sjelljet

Siç u vu në dukje në Pjesën 1 të këtij vëllimi, EQD/EDNJ ka të bëjë kryesisht me ndryshimin e vlerave, qëndrimeve dhe sjelljes. Si në të gjitha vlerësimet, qofshin këto nxënës, mësues ose shkolla, vlerësimi i dimensioneve si vlerat dhe qëndrimet është jashtëzakonisht e vështirë, sepse ajo mbart rrezikun e një interpretimi shumë subjektiv. Për më tepër, vlerat dhe qëndrimet jo vetëm shprehin veten në mënyrë të qartë përmes sjelljes direkte, por janë të përfshira qartë në mënyrën se si punon, komunikon dhe është e organizuar kjo shkollë.

Si të mblidhen të dhënat

Vlerësimi i EQD/EDNJ në një shkollë mund të bëhet në mënyra të ndryshme. Treguesit e EQD/EDNJ sigurojnë vetëm kuadrin e përgjithshëm të zhvillimit të mënyrave të ndryshme të grumbullimit të të dhënave ose për përcaktimin e metodave të ndryshme që do të përdoren për marrjen e informacionit.

Për këtë, pyetjet e mëposhtme mund të jenë të dobishme (po aty, fq 81):

Çfarë: Çfarë informacioni dhe provash duhen kërkuar?

- organizimi i shkollës
- vlerat dominuese në klasë
- të kuptuarit e koncepteve kyçe
- marrëdhëniet e autoritetit etj.

Ku: Cilit mjedis të mësuarit të EQD/EDNJ i referohen treguesit/nëntemat e dobishme dhe ku mund të gjenden dëshmi për të?

- mësimi në klasë
- takimi i mëngjesi
- puna në grupe brenda orës së EQD/EDNJ
- festime në shkollë
- java e projektit etj.

Materiali: Cilat dokumenta do sigurojnë informacionet e nevojshme?

- dokumenti i politikave shkollore
- kurrikula e shkollës
- statuti i shkollës
- karta e nxënësit

→ kodi i etikës i mësuesit etj.

Kush: Cilët persona/grupe të aktorëve do sigurojnë informacionin e nevojshëm?

→ nxënësit

→ mësuesit

→ prindërit

→ administrata vendore, OJQ-të, etj.

Si: Si duhet të grumbullohen të dhënat, cila metodë do të përdoret?

→ pyetësor

→ grupe fokusimi

→ diskutime

→ intervista individuale

→ vëzhgim etj.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 14: Udhëzime për vet-vlerësimin e shkollave

Kur një shkollë vendos për t'iu nënshtruar vetëvlerësimit nëpërmjet EQD/EDNJ, ajo duhet të jetë e vetëdijshme për faktin se kjo mund të marrë një kohë të gjatë, ndoshta edhe një vit shkollor. Kjo mund të jetë gjithashtu edhe një periudhë sfide që përfshin shumë hapa dhe aktivitete të ndryshme.

Lista e mëposhtme, e marrë nga dokumenti "Sigurimi i Cilësisë së Arsimit për Qytetari Demokratike në Shkollë" (Këshilli i Evropës, Qeverisja Demokratike e Shkollave, 2005, fq. 73) mund të jetë ndihmë në mënyrë që të mbani mend udhëzimet kryesore:⁴⁵

- të ndërgjegjësohen të gjithë aktorët në lidhje me nevojën për dhe procesin e vetëvlerësimit të EQD/EDNJ, si një mjet për përmirësimin personal, profesional dhe shkollor;
- të sigurohet informimi i të gjitha palëve të interesuara për kornizën vlerësuese në EQD/EDNJ dhe qëllimin e saj;
- të përzgjidhet qasja më e përshtatshme për vetëvlerësim, duke u konsultuar me një gamë të gjerë të palëve të interesuara dhe ekspertëve;
- të hartohen mjete të vlefshme dhe të besueshme të vlerësimit (si pyetësorët, pyetjet e intervistës) me ndihmën e ekspertëve nga institutet kërkimore arsimore ose mjete të trainimit të mësuesve;
- të përgatitet stafi i shkollës dhe aktorët e tjerë për vlerësimin, duke përfshirë trajnimin e tyre në përdorimin e mjeteve të vlerësimit;
- të krijohet një klimë vërtetësisë, reflektimi të ndershëm, besimi, përfshirjeje, llogaridhënieje dhe përgjegjësie për rezultatet.

- Njih dhe zvogëlo kërcënimin e emrit të keq të vlerësimit
- Kupto sfidën e vetëvlerësimit si proces të mësuarit
- Zhvillo njohuritë dhe aftësitë e vlerësimit
- Forco angazhimin e gjithë përmirësimit të shkollës

45. Kur u zhvillua ky instrument në vitin 2005, treguesit në tabelën e mësipërme u përshkruan si tregues të EQD. Shtesa EQD/EDNJ është bërë në këtë tabelë për këtë vëllim

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 15: Përfshirja e aktorëve të ndryshëm në procesin e vlerësimit të EQD/EDNJ në shkollë

Kur një shkollë vendos t'i nënshtrohet një vetëvlerësimi, nevojitet një organizim i mirë. Në mënyrë ideale, duhet të ketë një person përgjegjës për drejtimin dhe mbajtjen e dokumentacionit të të gjithë procesit. Në shumicën e rasteve, ky do të jetë drejtori i shkollës ose një person tjetër i caktuar posaçërisht për këtë detyrë. Personi përgjegjës duhet të jetë i vetëdijshëm se drejtimi i këtij procesi kërkon shkallë të lartë koordinimi dhe lehtësimit, e jo thjesht një udhëheqje nga lart-poshtë. Siç është vënë në dukje në udhëzimet e vetë-vlerësimit të shkollave (Flete Pune 14), një proces i vetëvlerësimit nuk duhet të pengohet duke kërcënuar mësuesit ose nxënësit me aspekte të pushtetit ose kontrollit.

Për këtë arsye është e nevojshme qasja pjesëmarrëse dhe bashkëpunuese (Këshilli i Evropës, Qeverisja Demokratike e Shkollës, 2005, fq. 74).

Rekomandimet e mëposhtme përmbledhin faktet më të rëndësishme që lidhen me përfshirjen e aktorëve të ndryshëm.

Ngritja e një ekipi vlerësimi

Ekipi i vlerësimit mund të përbëhet nga shtatë deri në nëntë persona. Ky ekip mund të përfshijë drejtorin e shkollës, një ose dy mësues, një ose dy përfaqësues të nxënësve, këshilltarin shkollor (këtë rol mund ta luajë psikologu shkollor), një prind, një përfaqësues i bashkësisë lokale (ose përfaqësuesi i OJQ-së) dhe një përfaqësues nga një institut kërkimor ose institucion trajnimi mësuesish.

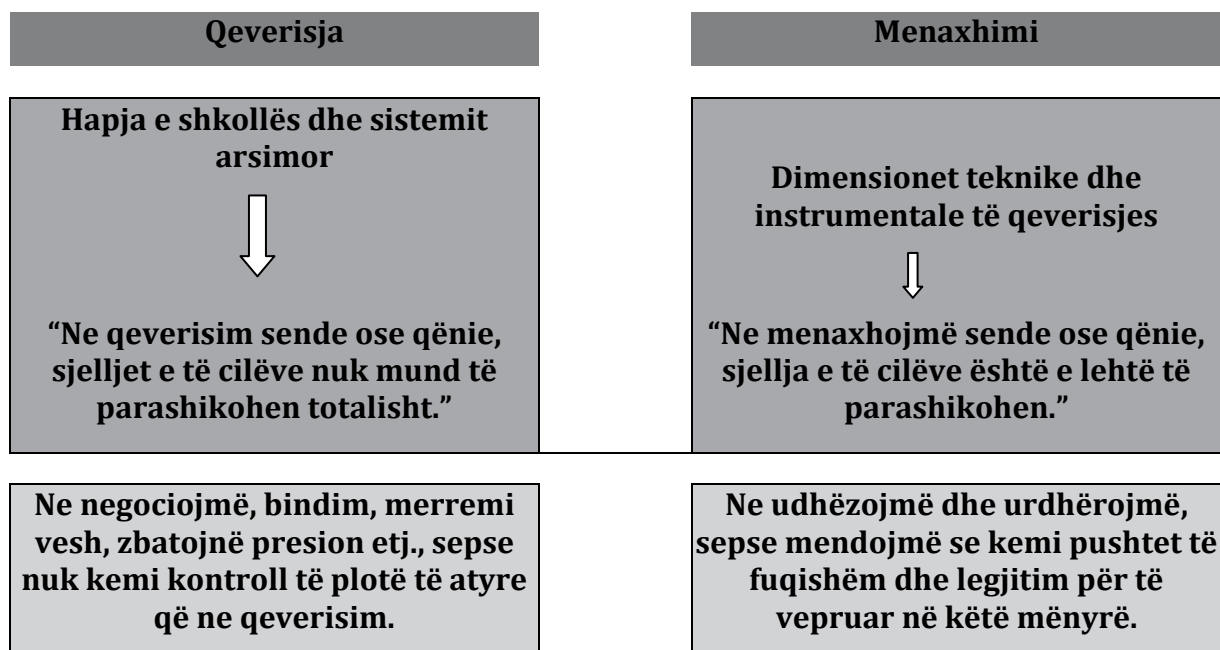
Detyrat e ekipit të vlerësimit janë si më poshtë (po aty, fq. 75f):

- të përgatisë mjetet e vlerësimit;
- të sigurojë trajnimin e stafit të shkollës në teknikat e vlerësimit dhe përdorimin e instrumenteve të vlerësimit në EQD/EDNJ;
- të sigurojë informacion dhe këshillim për vlerësuesit dhe palët e interesuara gjatë gjithë procesit;
- të monitorojë zbatimin e mjeteve të vlerësimit;
- të analizojnë dhe të interpretojnë gjetjet në bashkëpunim dhe konsultim me një gamë të gjerë të grupeve të interesit dhe ekspertëve të jashtëm;
- të përgatisë formularë të ndryshëm të raporteve për grupet e ndryshme të palëve të interesuara;
- të marrë dhe të analizojë komentet dhe sugjerimet e palëve të interesuara pas shqyrtimit të raporteve të tyre.

Shënim i rëndësishëm: në përgjithësi, mendimet e aktorëve të ndryshëm duhet të kërkohen dhe të krahasohen (për shembull, përmes pyetësorëve paralelë). Kryesore në këtë kontekst janë pikëpamjet e nxënësve në drejtim të përvetësimit të kompetencave të EQD/EDNJ, të tilla si: reflektimi, të menduarit kritik, përgjegjësia për përmirësimin dhe ndryshimin (po aty, fq. 77). Ajo që duhet të shqyrtohet nga ekipi i vlerësimit është dukuria e përgjigjeve "politikisht korrekte", të dhëna nga nxënësit në kontekstin e mësimdhënies dhe shkollës. Nëpërmjet përcaktimit të qartë të metodave të përdorura, kjo mund të reduktohet deri diku (intervista për bashkëmoshatarët, pyetësorë shumë të hapur, emrat e fshehur etj.).

Vlerësimi i nxënësve, mësuesve dhe shkollave
Fletë pune 16: Qeverisja dhe menaxhimi në shkollë⁴⁶

Një shkollë mundet të vlerësohet duke parë edhe mënyrën sesi janë reflektuar proceset e EQD/EDNJ në mënyrën se si është qeverisur shkolla. Në këtë drejtim, është përdorur termi "qeverisje demokratike e shkollës". Në këtë kontekst, janë të pranishme dy lloje procesesh që duhet të dallohen nga njëra-tjetra:

Kësisoj, menaxhimi përshkruan aspektet organizative dhe dimensionin teknik dhe operativ në një shkollë ose në sistemin arsimor. Nëpërmjet prezantimit të proceseve gjithnjë e më të hapura në shkollë, të cilat karakterizohen nga nevoja dhe interesa të ndryshme, është përdorur termi "qeverisje" (Këshilli i Evropës, Qeverisja Demokratike e Shkollave, 2007, fq. 9).

Përfitimet e qeverisjes demokratike të shkollës mund të përmblihen në këto pika (po aty, fq. 9):

- për të përmirësuar disiplinën;
- për të reduktuar konfliktin;
- për të bërë shkollën më konkurruese;
- për të siguruar ekzistencën e ardhshme të demokracive të qëndrueshme.

45. Për vlerësimin e shkollës nga pikëpamja e EQD/EDNJ ne kemi përgatitur tregues në fletën e punës 11.

Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave**Fletë pune 17: Të përqendrohemi në qeverisjen demokratike të shkollës**

Për vlerësimin e gjëndjes së shkollës në lidhje me praktikën e EQD/EDNJ dhe lidhjeve në të mes të teorisë dhe praktikës ose mes politikës dhe demokracisë së jetuar, ne sugjerojmë matricën e mëposhtme (Këshilli i Evropës, *Qeverisja Demokratike e Shkollave*, 2007).

Çdo shkollë përfshin tre parime kryesore në lidhje me EQD/EDNJ. Këto janë:

- E drejta dhe përgjegjësitë;
- Pjesëmarrja aktive;
- Vlerësimi i diversitetit.

Në çdo shkollë ka gjithashtu fusha kyç ku shpalosen këto parime. Këto janë:

- qeverisja, lidhshipi dhe llogaridhënia publike;
- edukimi me në qendër vlerat;
- bashkëpunim, komunikimi dhe përfshirja: konkurrueshmëria;
- disiplina e nxënësit.

Matrica e mëposhtme tregon nivele të ndryshme të shprehjes së parimeve në të gjitha fushat.

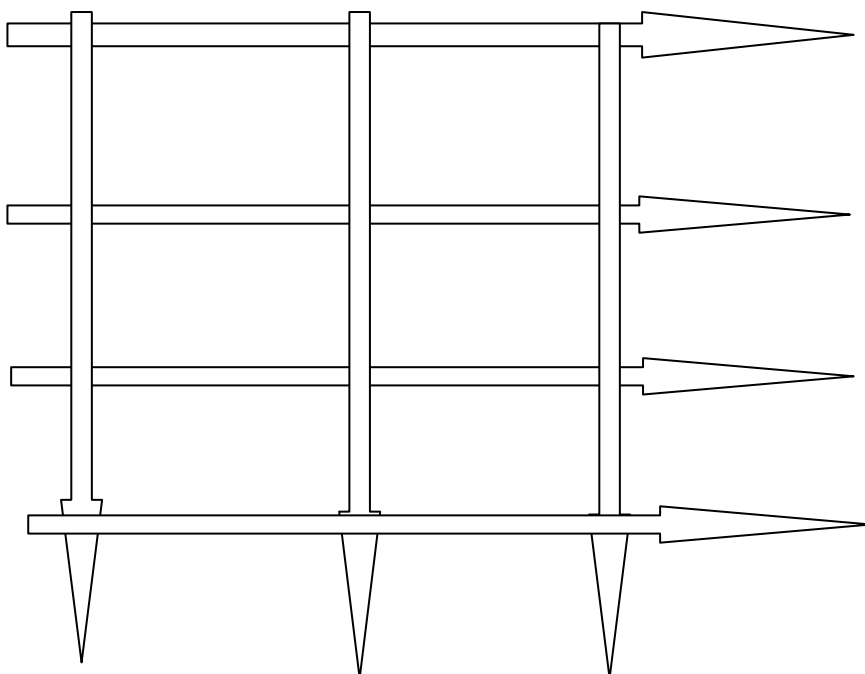
	Të drejtat dhe përgjegjësitë	Pjesëmarrja aktive	Vlerësimi i diversitetit
--	------------------------------	--------------------	--------------------------

Qeverisja, lidhshipi,
menaxhimi dhe
llogaridhënia
publike

Arsimimi me
në qendër
vlerën

Bashkëpunimi,
komunikimi dhe
përfshirja

Disiplina e
nxënësit

Informacione më të detajuara për të kuptuar dhe përdorur këtë matricë ofron dokumenti "Qeverisja Demokratike e Shkollës" (www.coe.int/edc).

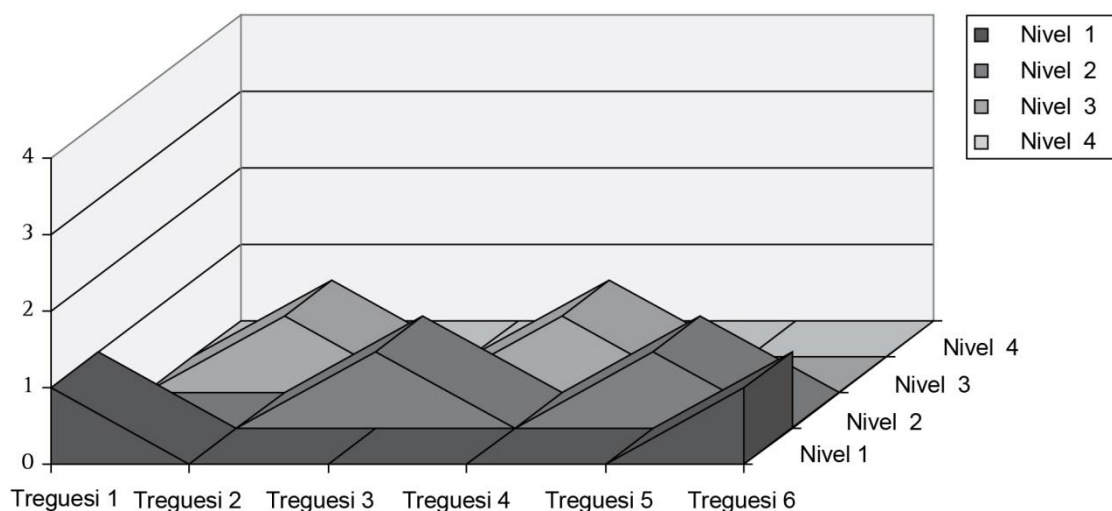
Vlerësimi i nxënësve, i mësuesve dhe i shkollave

Fletë pune 18: Si të analizojmë dhe interpretojmë rezultatet e vlerësimit të EQD/EDNJ

Ekzistojnë shumë mënyra për të analizuar, kategorizuar dhe interpretuar rezultatet e vlerësimit. Kur përdoret seti i treguesve të cilësisë për EQD/EDNJ, të sugjeruar në Fletën e Punës 12, një nga mënyrat më të efektshme dhe të lehta është që të fillohet me identifikimin e përparësive dhe dobësive në EQD/EDNJ. Këshilli i Evropës sugjeron përdorimin e një shkalle me katër nivele për këtë qëllim dhe në këtë mënyrë të bazohet çdo tregues sipas kësaj shkalle (Këshilli i Evropës, Qeverisja Demokratike e Shkollës, 2005, faqe 88.):

- Niveli 1 – dobësi të dukshme në shumicën ose të gjitha fushat;
- Niveli 2 – më shumë dobësi se pika të forta;
- Niveli 3 – shumë pika të forta se të dobëta;
- Niveli 4 – pika të forta në shumicën ose të gjitha fushat dhe nuk ka dobësi të rëndësishme.

Një mënyrë e mundshme për të paraqitur rezultatet nga një analizë e tillë është përdorimi i diagrameve, të cilat tregojnë arritjet e përgjithshme në EQD/EDNJ, duke renditur edhe treguesit e ndryshëm. Shembulli i mëposhtëm i një shkolle imagjinare tregon këtë

Kur përpiqeni të dilni në një përfundim, bëni kujdes që ai të mbulojë të katër fushat themelore (po aty, fq. 91):

- arritjet e shkollës në EQD/EDNJ në përgjithësi;
- gjëndja e shkollës për secilin tregues të cilësisë;
- aspektet më të suksesshme dhe më të dobëta të EQD/EDNJ në shkollë;
- pikat më kritike që mund të kërcënojnë zhvillimin e mëtejshëm të EQD/EDNJ në një shkollë.